

בקציעה, משויצו את תחלת לבלוב עליהם בימי ניסן.

ובית הלל אומרים: החרובין אסורים בקציעה, משישרשו [משיראו בהם כעין שרשרות של חרובים].

והנפנים אסורים בקציעה, משיגרועו [משיגדלו קצת ויהיו נקראים גירוע].

והזיתים אסורים בקציעה, משיניצו ג-א א [משיגדיל הנץ שעליהם].

ושאר כל האילנות, משויצו את תחלת הפרי.⁽¹⁾

ואמר עלה רב אסי: הא דקתני "והגפנים משיגרועו" הוא "בוסר", הוא "גירוע", הוא "פול הלבן"! שכולם שיעור אחד הם.

והיונן בה: וכי "פול הלבן" פלקא דעתיך דהיינו גירוע ובוסר — והלא בגפנים מיירי!?

ומשנינן: אלא אימא, "בוסר היינו "גירוע", ושיעורו של הענב בשלב זה של גידולו הוא כגודל פול הלבן.

ומסיק רב שימי לראייתו: ומאן הוא התנא דשמעת ליה דאמר בענבים, דדוקא בזמן שהם בוסר, אין [הרי הם חשובים פרי], אבל סמדר לא חשיב פרי?

הלא רבנן אמרו כן, ולא רבי יוסי [דסבר דאף סמדר קרוי פרי].

וההיא מתניתין כשיטתייהו אולא. וקתני בה,

ומסקינן לקושיין: ושומר לפרי, מאימת הוה הני "מתחלי"? הלא הם סובבים את התמרים רק בעודם כופרי [קטנים, והיינו כפניות], ואחר כך הם נושרים.

ובכל זאת קא קרי להו פירי. אלמא, אף כפניות חשובים פירי.

ואם כן, איך קצץ רבי אילעאי דקלים אלו? והרי הפסיד את הכפניות. ונמצא מפסיד פירות שביעית.

ומשנינן: רב נחמן שמחשיב כופרי לפירי, סבר כרבי יוסי.

דתנן: רבי יוסי אומר: סמדר אסור משום ערלה, מפני שהוא כבר חשוב פירי!

ומשנפל פרח הגפן, וכבר נראית צורת הענב, הוא קרוי "סמדר". והוא כשיעור גידול של כפניות בתמרים, שאף הן אסורות משום ערלה.

כן סבר רבי יוסי. אבל ופליגי רבנן עליה. ואית להו שסמדר לא חשוב פרי. והוא הדין לכפניות. ורבי אילעאי שקצץ בשביעית דקלים שיש בהם כפניות ולא חשש להפסד פירות שביעית, סבר כרבנן.

מתקיף לה רב שימי מנהרדעא: וכי מי פליגי רבנן עליה דרבי יוסי אף בשאר אילנות? והרי לא פליגי אלא בגפן.

דהא תנן: מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית, משום הפסד הפירות —

בית שמאי אומרים: כל האילנות אסורין

1. ולא היינו כמו "יוציאו" דבית שמאי. תוספות אנשי שם.

[בענפיו] של הזית, ואף לא מוצא בעיקרו של הזית, זיתים שנשרו מענפיו בשיעור רובע הקב.

ואוכלים בגרוגרות תאנים שבכית, עד שיכלו פני בית היני [שם מקום] מן השדה, ושם הם כלים לבסוף.

אמר רבי יהודה: לא הוזכרו פני בית היני להחשב כפירות אלא לענין חיוב מעשר.

וכדאיתא: פני בית היני, ואחיני [תמרים] דטובינא [שם מקום] — אף על פי שהם קטנים לעולם, הרי הם חשובים פירות, חיבין במעשר.

שנינו לעיל: אוכלין בתמרים עד שיכלה התמר האחרון שבצוער!

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אוכלין על סמך התמרים של בין הכיפין [המצויים בכפות הדקל] אבל אין אוכלין על סמך התמרים של בין השיצין [המצויים בקוצים שבתחתית הדקל], משום דלא חשיב כמצוי לחיה בשדה, לפי שאינה יכולה ליטול אותם משם.

ורמינהו: אוכלין בענבים של שביעית עד הפסח. ובזיתים עד העצרת. ובגרוגרות עד החנוכה. ובתמרים עד הפורים, שזהו זמן הכליו מן השדה בכל המינים האמורים.

ואמר רב ביבי: רבי יוחנן, הני תרתי בתרייתא הוה מחליף. והיה שונה ב"גרוגרות עד הפורים, ובתמרים עד החנוכה"!

קתני מיהת, דזמן ביעור התמרים הוא בחנוכה או בפורים ולא כדקתני באידך ברייתא "עד שיכלה האחרון שבצוער".

"שאר כל האילנות, משיוציאו" ומיד בתחלת היציאה כבר הוא קרוי פרי.

נמצא, דכפניות התמרים קרויות פרי אף לחכמים. ושוב הדרא קושיא לדוכתה, איך קצץ רב אילעאי את הדקלים, ולא חשש להפסד פירות שביעית?

ומשנינן: אלא, רבי אילעאי, בדיקלא דניסחני קין!

שקצץ עצי דקל זכר, שפירותיו אינם מתבשלים לגמרי לעולם על העץ. אלא גודרים אותן בניסן, והן מתבשלות מאליהם בתוך כלי העשוי מכפות תמרים. ולעולם הם נשארים קטנות. נמצא דלא הפסידם כלום בקציצת הדקל.

תנו רבנן: אוכלין בשנת השביעית מן הענבים שבכית עד שיכלו לחיה בשדה דליות [גפנים המודלים על גבי כלונסאות] של אוכל [שם מקום הכרמים].

ואם יש גפנים שהן יותר מאוחרות מהן, וכלות לאחר דליות של אוכל, אוכלין עליהן עד שיכלו.

ואוכלים בזיתים שבכית עד שיכלה הזית מהמקום האחרון שבתקוע לחיה מן השדה, שבתקוע הזיתים מרובים בו, ושם הם כלים לאחר שאר המקומות.

רבי אליעזר אומר: אוכלים מהזיתים עד שיכלה מקום הזית האחרון של גוש חלב. שאף שם הזיתים מרובים, וכלים לאחר זיתי תקוע.

ואיזהו כילוי — עד כדי שיהא עני יוצא לבקש שם זיתים ואינו מוצא, לא בנופו

לפי שאינם משוכחים, אלא מדקלים שבעמקים. ולא מפירות, תבואות הדגן, שבעמקים, לפי שהמים מתאספים שם, והתבואה נרקבת ונכמשת מחמתם.

והא דקתני "סימן לנחלים קנים", נפקא מינה לענין נחל איתן, שעגלה ערופה נעשית על נחל איתן. וכל שאין קנים גדלים בו, לא מיקרי נחל.

והא דקתני "סימן לשפלה שקמה", נפקא מינה למקח וממכר! שמי שאמר לחבירו "שפלה אני מוכר לך", צריך שיהיו בה שקמים.

ומסקינן: והשתא דאתית לפרש הכי, ככולהו [בהרים ועמקים ונחל] נמי יש לומר דנפקא מינה למקח וממכר.

מתניתין:

אסור לישראל להשאיל או להשכיר בהמה גסה לנכרי, משום שהוא מצווה על שבידת בהמתו בשבת. וחיישינן שמא יעבוד עמה הנכרי בשבת, ונמצא ישראל עובר בלאו "דלא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך".

וגזרו חכמים אף על מכירת בהמה גסה לנכרי.

ושני טעמים הובאו [בעבודה זרה טו א]: האחד, משום גזירה אטו שאלה ושכירות. והשני, משום "נסיוני", דחיישינן שמא ימכרנה ישראל לנכרי בערב שבת סמוך לחשיכה, ויאמר לו "בא וננסנה אם היא הולכת היטב כשהיא טעונה". ותלך הבהמה מחמת קולו של ישראל, ונמצא שעובר על לאו דמחמר.

ומשנינן: אידי ואידי חד שיעורא הוא. שבחנוכה כלה התמר האחרון שבצוער.

ואי בעית אימא: בלאו הכי ליכא לאקשווי מידי מההיא ברייתא.

שהרי לא קבע התנא בהם זמן גמור. דהא קתני בהריא "אם יש מאוחרות מזה, אוכלין עליהן".

תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: סימן להרים, עצי מילין [עפצין], שכל מקום שגדלים שם עצים אלו, סימן הוא לכך שהוא מקום הרים. שדוקא עצים אלו גדלים בהרים. אבל שאר אילנות אין ההרים יפים לגידולם. סימן לעמקים דקלים. (ג"מ)

סימן למקום נחלים, הם חקנים.

סימן למקום שפלה, היא השקמה.

ולאו ראייה גמורה היא. ואין הכרח שכל מקום שאין בו שקמים לא נקרא שפלה. אלא דרך השפלה לגדל שיקמים.

ואף על פי שאין ראייה לדבר, יש זכר לדבר. שנאמר "ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים, ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה לרוב". אלא השקמים מצויין בשפלה לרוב.

ומפרשינן: הא דקתני "סימן להרים מילין, וסימן לעמקים דקלים", נפקא מינה לבכורים.

דתנן: אין מביאין בכורים אלא משבעת המינין. וילפינן כן מגזירה שוה ד"ארץ — ארץ". כתיב בבכורים "מארצך", וכתיב בשבעת המינים "ארץ חטה ושעורה.

ולא מביאין בכורים לא מדקלים שבהרים

מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים,
אוכלין.

ומקום שנהגו שלא לאכול צלי בלילי פסחים,
אין אוכלין!

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: אסור לו לאדם
שיאמר "בשר זה לפסח", מפני שהוא נראה
כמקדיש את בהמתו. ואחר כך כשאוכלו,
הרי הוא נראה כאוכל קדשים בחוץ.

אמר רב פפא: דוקא בשר אסר רב לומר כן.

אבל בחיטי לא אסר. לפי שכשאומר "חיטים
אלו לפסח", המובן הוא דיהיו החיטים
מינטר [שמורים] לפיסחא מחימוץ, קאמר.
ולא משמע כלל דכוונתו למוכרם ולקנות
פסח בדמיה (רש"י).

אבל ובשר לא מתפרש ששומרו לפסח אלא
משמע שמקדישו.

מיתבי: תניא: אמר רבי יוסי: תודום איש
רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים
מקולסין [צלויים בשלמותם, כצלית הפסח.
שכרעיהם תלויים להם בצדם, כמי שנושאים
את כלי זינם. שתרגום "כובע" "קולסא"
בלילי פסחים.

שלחו לו חכמים: אלמלא תודום אתה, גזרנו
עליך נידוי משום שאתה מאכיל את ישראל
קדשים בחוץ!

ותמהינן: וכי אכילת קדשים פלקא דעתך
דאית בזה?

ואין גזירה זו נוהגת בבהמה דקה, משום
דלאו בת מלאכה היא. אלא שיש מקומות
שהחמירו בהם על עצמם שלא למכור אף
בהמה דקה, כדי שלא יבואו לידי מכירת
גסה. ואין מנהג זה מחייב אלא באותו מקום
שנהגו בו כן, ולא בשאר מקומות.

א. מקום שנהגו בו למכור בהמה דקה
לנכרים, הרי הם מוכרין. ומקום שלא נהגו
בו למכור אותה, אין מוכרין.

ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה,
שאיסור זה אינו תלוי במנהג, אלא מגזירת
חכמים הוא, כמבואר לעיל.

ולא ימכור אף עגלים קטנים, ופיחין קטנים,
בין שלמין ובין שבורין.

ואף שהקטנים והשבורים אינם בני מלאכה,
גזרו אף בהם. משום דמיחלפי בגדולים
ובשלמים. ואם יראו אותם ברשות הנכרי,
יבואו להתיר אף בהמה שהיא בת מלאכה.

רבי יהודה מתיר בבהמה שבורה למוכרה
לנכרי. כי מאחר והיא שבורה, אין הגוי
משהה אותה אצלו, אלא שוחטה מיד. הלכך
ליכא למיחש שמא ישראל אחר יראנה אצלו,
ויבוא להתיר כל מכירה.

בן בתירה מתיר בסוס, למוכרו לנכרי. לפי
שאין מלאכתו אלא לרכיבה. ואין בה משום
מלאכה דאורייתא, אלא היא אסורה משום
שבות בעלמא. הלכך לא גזרו על מכירתו
אטו שאלה ושכירות או נסיוני.

ב. יש מקומות שנהגו בהם שלא לאכול בשר
צלי בליל פסח, משום דמיחזי כאוכל קרבן
פסח מחוץ לעזרה.

החייטין. ואם אמר הרי עלי מנחה מן השעורין, יביא מן החייטים!

שהיות ואמר "הרי עלי מנחה", נתחייב במנחה הראויה. ואף שהמשיך דיבורו ואומר "מן השעורים", עיקר דעתו היא על תחלת דבריו. דקיימא לן "תפוס לשון ראשון".

ורבי שמעון פוטר אותו לגמרי מהבאת מנחה, משום שלא התנדב בדרך המתנדבים!

שסובר רבי שמעון כי אף בגמר דבריו אדם נתפס, היות ודעתו היא גם לדבר שסיים ואמר "מן השעורין". לפי שהיה סבור שאפשר להביא מנחה אף מן השעורים, ולכך נתכוין. לפיכך אין בדבריו כלום.

אם כן קשיא, איך קאמר רבי שמעון בגדי מקולס שהוא "קרוב לאכילת קדשים בחוץ"?

והלא אף אם היה מקדיש להדיא את הגדי המקולס לשם פסח, הוא לא היה מוקדש. שהרי ודאי בשעת צלייתו כבר אי אפשר להקדישו לקרבן. וכל שלא התנדב כדרך המתנדבים, אין בדבריו כלום.

אמר ליה רבינא לרב אשי: וכי מאן דמתני לה למעשה דתודוס איש רומי כרבי יוסי [בשם רבי יוסי], מי הוה ניהא?

והאמר רבא: רבי שמעון, שפטר את האומר "הרי עלי מנחה מן השעורים" — בשיטת רבי יוסי אמרה.

דאמר רבי יוסי: אף בגמר דבריו אדם נתפס! ואף רבי שמעון אית ליה הכי. ולכך סבר, דודאי דעתו להתנדב מן השעורים.

והלא לא היו הגדיים קדושים בקדושת פסח, אלא רק נראו כפסחים.

ג-ב אלא אימא: כך שלחו לו: קרוב אתה להאכיל את ישראל קדשים בחוץ! שאתה מאכילם דבר הדומה לקדשים בחוץ.

ועתה מקשה הגמרא: משמע מכאן, שדוקא גדי מקולס, אין, אכן אסור באכילה, משום שהוא דומה לבשר קרבן פסח, ומתחלף בו.

אבל בשר צלי שאין מקולס, לא מיחזי כאכילת קדשים בחוץ. וקשיא לרב, דאסר לומר "בשר זה לפסח" אף על גדי שאין מקולס, וקסבר שכל בשר מיתחלף בפסח.

אמרי לתרץ בבית המדרש: מקולס, הדומה לפסח, לא שנא אם אמר עליו "הרי זה לפסח", ולא שנא אם לא אמר עליו, אסור לאוכלו.

והא דאמר רב שאף בשר שאינו מקולס מיחלף בפסח, דוקא אם פירש ואמר "הרי זה לפסח" אין, מיחלף. ולכן אסור לומר כן.

אבל אם לא פירש עליו כלום — לא מיחלף בפסח.

רב אחא מתני לה להא מתניתא — כרבי שמעון! והיינו, שלא רבי יוסי הביא את מעשה תודוס איש רומי, אלא רבי שמעון.

מתקיף לה רב ששת: בשלמא למאן דתני לה כרבי יוסי, ניהא.

אלא למאן דמתני האי ברייתא כרבי שמעון, מי ניהא?!

והתנן: אין מנחת נדבה באה אלא מן